

МІНІСТЕРСТВО ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ УРСР  
УЖГОРОДСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

---

МАТЕРІАЛИ ПЕРШОЇ ОБЛАСНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ  
ЗАКАРПАТТЯ, ПРИСВЯЧЕНОЇ 50-РІЧЧЮ УТВОРЕННЯ СРСР

---

В.Б.Сурнін

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМ — ВАЖЛИВИЙ ПРИНЦИП КОМУНІСТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Комуністична партія Радянського Союзу завжди вважала одним із головних завдань комуністичного виховання молоді пропаганду ідей пролетарського інтернаціоналізму, бойової солідарності з усіма революційними, визвольними силами в світі.

Інтернаціональне виховання виступає в наш час як одне із головних завдань усіх партійних, радянських, господарських, культурних і громадських організацій. "Виховання радянських людей, молоді в дусі пролетарського інтернаціоналізму і безмежної відданості великій соціалістичній Батьківщині — Союзу РСР, піклування про його процвітання — важлива сторона формування суспільної свідомості, — говорить у Постанові ЦК КПРС "Про підготовку до 50-річчя створення Союзу Радянських Соціалістичних Республік"<sup>1</sup>.

Необхідність інтернаціонального виховання молоді була переконливо розкрита на XXIV з'їзді КПРС. У Звітній доповіді ЦК КПРС XXIV з'їзду партії, з якою виступив Генеральний секретар тов.Л.І.Брежнєв, з усією ясністю було показано, що "ми живемо в умовах нестихавчої ідеологічної війни, яку веде проти нашої країни, проти світу соціалізму імперіалістична пропаганда, використовувачи найбільш витончені прийоми і потужні технічні засоби. Всі інструменти впливу на ум, які є в руках буржуазії, — преса, кіно, радіо — мобілізовані на те, щоб

---

1. "Коммунист", 1972, № 3, стр.13-14.

вводити в оману людей, навіввати їм уявлення про мало не райське життя при капіталізмі, зводити наклепи на соціалізм"<sup>1</sup>.

На ідеологічну обробку молоді державна машина капіталістичних країн не жалкує коштів. За неповними даними тільки США витрачають по різних каналах на зарубіжну пропаганду понад 600 млн.доларів щорічно.<sup>4</sup>

Однією з найбільш активних форм впливу на громадську думку населення соціалістичних країн стала в останні роки радіопропаганда. Вона проникає всюди і може впливати там, куди не попадають інші засоби пропаганди, - періодична преса, кіно.

Понад 100 радіостанцій займаються в ефірі наклепами проти соціалістичних країн. Радіопередачі буржуазних радіостанцій, які призначені для слухачів у Радянському Союзі, перевищують 200 годин на добу, на Чехословаччину - 167 годин. Тільки на Болгарію ведуть передачі кожного дня 25 радіостанцій, в тому числі із Ватикану і Монако.<sup>1</sup> На Німецьку Демократичну Республіку тільки з території ФРН ведуть наклепницькі передачі 24 радіостанції<sup>2</sup>.

Відомо, що буржуазія, являючи собою відживаючий суспільний лад, вже не може висунути прогресивних соціальних теорій, ідей та ідеалів. Але, подібно до втопаючого, який хапається за соломинку, буржуазія використовує будь-які, в тому числі найреакційніші теорії і засоби, щоб віддалити власну загибель. І тут вона бачить собі опору в націоналізмі.

"Саме на націоналістичні тенденції і особливо ті з них, які набирають форму антирадянщини, буржуазні ідеологи, буржуазна пропаганда найохочіше роблять тепер ставку в боротьбі проти соціалізму і комуністичного руху", - відзначається в матеріалах ХХІУ з'їзду КПРС<sup>3</sup>.

---

1. Матеріали ХХІУ з'їзду КПРС. К., 1971, стор.103.

2. Вестник КМО СССР. 1971, № II-12, стор.61.

3. Матеріали ХХІУ з'їзду КПРС. К., 1971, стор.23.

Націоналізм був і залишається одним із головних ідеологічних і політичних знарядь в стратегії і тактиці боротьби буржуазії проти соціалізму і пролетарського інтернаціоналізму. За влучним виразом друга і соратника В.І.Леніна, більшовика Д.З.Мануїльського, націоналізм є останньою барикадою капіталізму. І тим пильніше треба слідкувати за вилазками тих, хто цю барикаду захищає.

Виходячи з того, що національне питання є одним з гострих ділянок боротьби між соціалізмом і капіталізмом, марксизму-ленінізму проти буржуазної та ревізійністської ідеології, партія і ставить завдання — поліпшити інтернаціональне виховання молоді. Основними завданнями інтернаціонального виховання являються:

- виховання почуттів любові до єдиної для всіх радянських народів соціалістичної Батьківщини — Союзу Радянських Соціалістичних Республік;

- виховання молоді на революційних, бойових і трудових традиціях радянського народу, в дусі дружби і братерства народів нашої країни, непримиренності до національної та расової неприязні;

- формування комуністичної свідомості внаків і дівчат, готовності в будь-яку хвилину стати на захист незалежності своєї багатонаціональної Батьківщини і країн соціалістичної співдружності;

- виховання молоді в дусі братерської солідарності з трудящими соціалістичних країн, з усіма народами, в дусі пролетарського інтернаціоналізму, непримиренності до ворогів комунізму, справи миру і свободи.

Являчись складовою частиною всієї ідеологічної роботи партії і комсомолу, інтернаціональне виховання молоді — процес різнобічний і складний. Було б помилковим вважати, що інтернаціоналізм, почуття дружби народів виховується у молоді стихійно, одним тільки життям, нашою радянською дійсністю. Це, безумовно, могутні засоби інтернаціонального виховання.

Але тут необхідні також і свідомі, цілеспрямовані зусилля партійних та комсомольських організацій, всіх працівників політико-ідеологічного фронту.

Той факт, що в радянському суспільстві встановились відносини братерського співробітництва і дружби між народами, а націоналізм втратив яку б то не було класово-соціальну базу, не означає, що можна послабити увагу до інтернаціонального виховання.

Як відзначив у доповіді про 50-річчя СРСР Генеральний секретар ЦК КПРС тов.Л.І.Брежнев, "національні відносини і в суспільстві зрілого соціалізму — це реальність, яка постійно розвивається, висуває нові проблеми і завдання"<sup>1</sup>.

Ще зустрічаються в нашому суспільстві прояви націоналістичних забобонів, які являють собою надмірний або перевернутий вираз національних почуттів. Це явище дуже живуче, воно чітко тримається в психології людей, недостатньо зрілих в політичному відношенні. Важливо навчити молодь розпізнавати під будь-якою личиною і викривати ці забобони, що підігриваються зовні буржуазною пропагандою, розвивати непримиренність до яких би то не було проявів національної неприязні, відокремленості або чванливості, виховувати патріотів, здатних дати відсіч поглядам і проявам, які чужі соціалістичній ідеології і моралі.

Для цього необхідно використовувати всі форми і засоби ідейно-виховної роботи. Вони покликані активно служити глибокому роз'ясненню принципів марксистсько-ленінської теорії і програмних положень КПРС по національному питанню, показу всесвітньо-історичного значення і досвіду СРСР — живого втілення принципів пролетарського інтернаціоналізму, розкриття спільності корінних інтересів всіх націй і народностей СРСР, тих великих переваг, які отримали вони, добровільно

---

<sup>1</sup> Л. І. Брежнев. Про п'ятдесятиріччя Союзу Радянських Соціалістичних Республік. Політвидав України. К., 1972, стор. 25.

згуртувавшись в єдине інтернаціональне братерство, і тих найширших можливостей, які це братерство відкриває в ході будівництва комунізму.

В спільній праці, в трудовому колективі, що являється основним осередком соціалістичного суспільства, закріплюються і розвиваються у молоді чудові інтернаціоналістичні традиції радянського народу, морально-політичні якості радянських людей. Але вірність цим революційним, бойовим і трудовим традиціям, основи високих якостей особи виробляються ще з дитинства, в сім'ї і школі. Саме тому в формуванні комуністичного світогляду, в патріотичному, інтернаціональному вихованні все більшого значення набуває радянська школа /в обох ланках - середній і вищій/, яка займає важливе місце в єдиній системі виховання, що склалась в нашій країні.

Зараз в школі навчається понад 50 мільйонів учнів. В поточній п'ятирічці, у відповідності з рішенням XXIV з'їзду КПРС, повинен бути здійснений повний перехід до загальної середньої освіти молоді.

Радянська школа, постійно вдосконалюючи учбовий процес і методи навчання, повинна озброювати молодь такими знаннями, які відображають сучасний рівень науки. Але цим її функції не вичерпуються. Не менш важливе завдання школи - прищепити молоді основи комуністичного світогляду, готувати політично грамотних, ідейно переконаних борців за комунізм, відданих справі партії і радянської держави інтернаціоналістів.

Для виховання цих якостей у молоді в школі використовуються такі форми виховання як ленінські уроки, ленінські читання, теоретичні конференції, ленінський залік. Важливу роль відіграють клуби та кімнати інтернаціональної дружби, походи по місцях бойової та трудової слави, переписка з молоддю братських республік, соціалістичних країн і т.д.

Великим загоном радянської молоді є студентство. Сьогодні студентська аудиторія нашої країни - це майже п'ять

мільйонів студентів вузів, це майже чотири з половиною мільйони учнів середніх учбових закладів<sup>1</sup>.

На Всесоюзному зльоті студентів відзначалось, що радянське студентство стоїть на твердих марксистсько-ленінських позиціях, проявляє дедалі більшу суспільно-політичну і трудову активність. Підвищується інтерес студентів до марксистсько-ленінської спадщини, до вивчення законів суспільного розвитку. Про це свідчать такі цифри. В першому Всесоюзному конкурсі з проблем суспільних наук в написанні і обговоренні робіт брало участь близько мільйона студентів з 600 вузів країни, а в 1968 році - більше мільйона чоловік із 700 вузів<sup>2</sup>. В конкурсі на кращу студентську роботу по суспільних науках, присвяченому 100-річчю з дня народження В.І.Леніна, прийняло участь понад 700 тисяч студентів<sup>3</sup>. Більшість цих робіт написано на високому теоретичному і ідейно-політичному рівні.

Студентська молодь виховується в дусі радянського патріотизму і пролетарського інтернаціоналізму, їй чужі прояви націоналізму і шовінізму<sup>4</sup>. Партійні, комсомольські організації, професорсько-викладацькі колективи постійно вдосконалюють всі форми ідейно-виховної роботи, домагаються того, щоб студенти завжди змогли давати рішучу відсіч будь-яким ворожим ідеологічним наскокам і перекрученням, були активними ідеологічними бійцями. Нинішній студент - це завтрашній спеціаліст, організатор виробництва. І головне - носій марксистсько-ленінських ідей в широкі маси трудящих.

---

1. Всесоюзный слет студентов. Документы и материалы. М., 1972, стор.14.

2. Див. "Вестник высшей школы", орган МВ и ССО СССР, 1968, № 10, стор.6.

3. Всесоюзный слет студентов. Документы и материалы, стор.41.

4. Там же.

Вирішальною умовою формування у вузівської молоді марксистсько-ленінського світогляду, виховання у майбутніх організаторів виробництва високих якостей патріота і інтернаціоналіста є вивчення студентами суспільних наук. В ході опанування знаннями по суспільних дисциплінах студент вузу засвоє основні марксистсько-ленінські теоретичні положення і принципи пролетарського інтернаціоналізму, знайомиться з історією боротьби партії за здійснення ленінської національної політики в процесі соціалістичного і комуністичного будівництва, за єдність в міжнародному революційному русі. Великі можливості інтернаціонального виховання студентів містяться і в курсах природничих наук.

Велика роль у формуванні інтернаціонального світогляду у студентської молоді належить ідейно-виховним заходам в познавчальний час. Тут відкривається широке поле діяльності для партійних і громадських організацій. Цікаві диспути, вечори і фестивалі інтернаціональної дружби, обмін колективами художньої самодіяльності і спортивними делегаціями, зустрічі з студентами інших вузів під час виробничої практики і наукових конференцій, з видатними радянськими і зарубіжними вченими, високо оцінені партією студентські трудові семестри та багато інших міроприємств - ось далеко неповний перелік можливостей, які взяті на озброєння партійними і громадськими організаціями вузів.

В кожному навчальному закладі є, якщо придивитись, усі необхідні умови організації навчального процесу, постановки позанавчальної роботи так, щоб створити сприятливу атмосферу, в якій у студентської і учнівської молоді утверджується інтернаціоналістський світогляд, виробляються певні традиції, засоби виховного плану.

Форми і засоби ідейно-виховної роботи, що увійшли в практику інтернаціонального виховання молоді, достатньо широкі і різноманітні. Вони дозволяють, при умові їх творчого використання, виховувати радянських внаків і дівчат справжніми патріотами, інтернаціоналістами, відданими справі комунізму.